

POSTANOWIENIE

Dnia 15 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

w sprawie **S. G.**

skazanego z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 15 września 2021 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania

zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt II AKa [...],

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 22 grudnia 2015 r., sygn. akt III K [...],

postanowił:

**1. na podstawie art. 544 § 2 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 k.p.k. a
contrario oddalić wniosek;**

**2. na podstawie art. 639 § 1 k.p.k. obciążyć skazanego kosztami
postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 22 grudnia 2015 r., sygn. akt III K [...],
skazał S. G. za przestępstwa:

- z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegające na tym, że w datach
bliżej nieustalonych w okresie od dnia 24 marca 2013 r. do dnia 23 grudnia 2013 r.
w S., w krótkich odstępach casu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, przy

użyciu przemocy polegającej na przytrzymywaniu, około dziesięciokrotnie doprowadził małoletnią poniżej 15 roku życia E. J. do poddania się innej czynności seksualnej w ten sposób, że dotykał jej narządów płciowych, za które wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

- z art. 245 k.k. w zw. z art. 12 k.k. polegające na tym, że w datach bliżej nieustalonych w okresie od dnia 24 marca 2013 r. do dnia 23 grudnia 2013 r. w S., w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, groził zabójstwem E. J. w celu wywarcia wpływu na nią jako świadka, za które wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył wymierzone oskarżonemu kary jednostkowe i orzekł karę łączną 4 lat pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora i obrońcy oskarżonego Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt II AKa [...], zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że przyjął, iż w czasie popełnienia przypisanych mu przestępstw oskarżony miał w znacznym stopniu ograniczoną możliwość (ustawa mówi o zdolności – uw. SN) rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem i do kwalifikacji prawnej obu czynów dodał przepis art. 31 § 2 k.k., a w pozostałym zakresie przedmiotowy wyrok utrzymał w mocy.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 27 lipca 2017 r., IV KK 240/17, oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację wniesioną od wyroku Sądu odwoławczego przez obrońcę skazanego.

Obecnie obrońca S. G. na podstawie art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., art. 542 § 1 k.p.k. oraz art. 544 § 2 k.p.k. złożył wniosek o wznowienie postępowania „w związku z wydaniem postanowienia Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny w S. z dnia 27 stycznia 2021 r. sygn. akt III Nkd [...] ws. świadka N. J.”, uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 grudnia 2015 r., sygn. akt III K [...] i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Postanowienie Sądu Rejonowego w S. zostało załączone do wniosku.

Prokurator Prokuratury Krajowej w pisemnej odpowiedzi na wniosek wniósł o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek, wadliwie zredagowany w zakresie wskazanych podstaw prawnych wznowienia (wywodzenie z tej samej okoliczności przesłanki wznowienia zarazem z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., który mówi o dopuszczeniu się przestępstwa w związku z postępowaniem i z art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., który nawiązuje do sytuacji, gdy po wydaniu orzeczenia ujawniają się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo jego czyn nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze, chociaż z treści wniosku zdaje się wynikać, że tylko tę pierwszą przesłankę ma na myśli obrońca) oraz postulowanego orzeczenia Sądu decydującego o wznowieniu postępowania (uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. nie mogłoby nastąpić bez uchylenia także wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]), nie zasługiwał na uwzględnienie. Jak to wyżej podano, autor wniosku wskazał, że wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie powinno nastąpić z powodu wydania przez Sąd Rejonowy w S. postanowienia w sprawie N. J., która złożyła zeznania w toku postępowania prowadzonego wobec S. G.. Orzeczeniem tym Sąd po zapoznaniu się z zawiadomieniem Prokuratury Rejonowej w K., dotyczącym czynów karalnych z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., a to:

- podejrzenia złożenia w dniu 21 września 2015 r. w S., mimo uprzedzenia o odpowiedzialności za składanie nieprawdziwych zeznań, złożenia fałszywych zeznań mających stanowić dowód w postępowaniu karnym na okoliczność dopuszczenia się przestępstw o charakterze seksualnym wobec N. J. przez S. G., fałszywie oskarżając S. G. o popełnienie takich czynów – tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

- podejrzenia złożenia w dniu 14 października 2015 r. w S., mimo uprzedzenia o odpowiedzialności za składanie nieprawdziwych zeznań, złożenia fałszywych zeznań mających stanowić dowód w postępowaniu karnym na okoliczność dopuszczenia się przestępstw o charakterze seksualnym wobec N. J.

przez S. G., fałszywie oskarżając S. G. o popełnienie takich czynów – tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

- podejrzenia złożenia w dniu 18 maja 2016 r. w K., mimo uprzedzenia o odpowiedzialności za składanie nieprawdziwych zeznań, złożenia fałszywych zeznań mających stanowić dowód w postępowaniu karnym na okoliczność dopuszczenia się przestępstw o charakterze seksualnym wobec N. J. przez S. G., fałszywie oskarżając S. G. o popełnienie takich czynów – tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

na zasadzie art. 21 § 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (dalej: u.p.n.) postanowił „nie wszczynać postępowania wobec nieletniej N. J.”.

Do wniosku o wznowienie postępowania obrońca dołączył też odpisy protokołu rozprawy prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w [...] w dniu 14 września 2020 r. w sprawie S. G. o sygn. II AKa [...] oraz z tej samej daty wyroku tego Sądu, którym zmieniono wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt III K [...], skazujący wymienionego za popełnienie na szkodę tym razem N. J. przestępstwa z art. 200 § 1 k.k. i z art. 197 § 3 pkt 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. N. J. przyznała przed Sądem Apelacyjnym, podobnie jak wcześniej przed Sądem Okręgowym, że obciążające oskarżonego zeznania, które złożyła w toku śledztwa, nie były prawdziwe i podała powód złożenia takich zeznań. W konsekwencji Sąd odwoławczy doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie jest wystarczający do tego, aby przypisać oskarżonemu popełnienie zarzucanego mu czynu i wydał wyrok uniewinniający S. G.. Autor wniosku powołał też fragment uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 grudnia 2015 r. skazującego S. G. za przestępstwo popełnione na szkodę E. J., w którym podano, że „bardzo istotne znaczenie dla oceny wiarygodności zeznań małoletniej pokrzywdzonej miały depozycje jej starszej siostry. N. J. w swoich zeznaniach (k. 925-926 t. V, K. 1086-1088 t. VI) opisała bowiem naganne zachowania podejmowane wobec niej przez S. G.”. W konkluzji obrońca skazanego stwierdził, że jego zdaniem „w sprawie Sądu Okręgowego w K. sygn. akt III K [...] N. J., której zeznania miały istotne znaczenie

dla rozstrzygnięcia sprawy, popełniła jako osoba nieletnia przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 § 1 k.k. i za to została uznana za winną, jednocześnie zastosowano wobec niej środek wychowawczy w postaci upomnienia. Jak wskazuje się w orzecznictwie oraz w literaturze przestępstwo składania fałszywych zeznań jest typowym przestępstwem w związku z którym można wznowić postępowanie (postanowienie SN z 10.12.2007 r., II KO 65/06, Lex nr 254299)".

Odnosząc się do tego stwierdzenia, nawiązującego do podstawy wznowienia art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że nie świadczy o fachowości autora wniosku nazywanie N. J. osobą nieletnią i zarazem twierdzenie, że popełniła ona (i została uznana za winną) przestępstwo (w rozumieniu Kodeksu karnego). Taka osoba mogła popełnić czyn karalny, o którym mowa w art. 1 § 1 pkt 2 u.p.n., co respektowano w zawiadomieniu Prokuratury skierowanym do Sądu rodzinnego. Ważniejsza jest jednak okoliczność, że nawet jeżeli interpretować wspomniane stwierdzenie jako wskazanie, że N. J. przypisano czyny karalne, polegające na fałszywym oskarżeniu S. G. i złożeniu fałszywych zeznań, to obrońca nie przedstawił dokumentu, który stwierdzałby ten fakt i mógłby zostać potraktowany jako ekwiwalent wyroku skazującego, o którym mowa w art. 541 § 2 k.p.k. We wniosku podano, że „wobec N. Ja. Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 27 stycznia 2021 r. zastosował środek wychowawczy w postaci upomnienia”. Jest to niezgodne z dołączonym odpisem postanowienia, w którym co prawda nadmieniono, że wobec wymienionej zastosowano taki środek, jednak nie ulega wątpliwości, że musiało to nastąpić wcześniej, w innym postępowaniu. Jest bowiem oczywiste, że skoro postanowieniem z dnia 27 stycznia 2021 r. Sąd Rejonowy postanowił nie wszczynać postępowania wobec N. J. (błędnie nazywając ją nieletnią w sytuacji, gdy będąc urodzona 8 grudnia 1999 r., nie miała już tego statusu), to nie mógł wydać orzeczenia o zastosowaniu środka wychowawczego, zresztą niedopuszczalnego w przypadku osoby w wieku 21 lat. Tej okoliczności nie dostrzegł też prokurator, który w odpowiedzi na wniosek stwierdził, iż „zgodzić się należy z obrońcą, że jeden ze świadków składających zeznania w tej sprawie – N. J., zeznała nieprawdę, co wynika z postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 27 stycznia 2021 roku, sygn. akt III Nkd (...), o

niewszczylnianiu postępowania i zastosowaniu środka wychowawczego w postaci upomnienia”.

Dla pełnej jasności dodatkowo należy zaznaczyć, że obrońca przedstawił odpis tego postanowienia bez uzasadnienia, wobec czego zwrócono się do Sądu Rejonowego w S. o nadesłanie pełnej wersji tego dokumentu. Wynika z niej, że Sąd podjął wspomnianą decyzję w odniesieniu do N. J. kierując się treścią nie tylko art. 21 § 2 u.p.n. (stanowi on, że sąd rodzinny nie wszczyna postępowania, a wszczęte umarza w całości lub w części, jeżeli nie ma podstaw do jego wszczęcia lub prowadzenia w określonym zakresie albo gdy orzeczenie środków wychowawczych lub poprawczych jest niecelowe, w szczególności ze względu na orzeczone już środki w innej sprawie, które w ocenie sądu są wystarczające), ale też art. 1 § 1 tej ustawy, który wskazuje, że jej przepisy stosuje się w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania demoralizacji – w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18;

- postępowania w sprawach o czyny karalne – w stosunku do osób, które dopuścili się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17;

- wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych – w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat.

W konsekwencji Sąd wskazał, że rozstrzygnął jak w postanowieniu, „mając na uwadze, iż w dacie przekazania akt do Sądu Rodzinnego N. J. ukończyła nie tylko 18 lecz i 21 lat”, co sprawia, że „brak jest podstaw do prowadzenia postępowania przez sąd rodzinny wobec N. J.”.

Chociaż obrońca nie wskazał na taką ewentualność, wypada rozważyć, czy wskazane postanowienie Sądu Rejonowego w S. przy odpowiednim stosowaniu art. 541 § 2 k.p.k. nie może zostać uznane za orzeczenie stwierdzające niemożność wydania orzeczenia wskazującego na popełnienie czynu karalnego przez N. J. w związku z postępowaniem prowadzonym w sprawie S. G. o przestępstwo popełnione na szkodę E. J.. Wypada uznać, że taka interpretacja nie byłaby

prawidłowa. Trzeba bowiem zauważyć, że w postanowieniu Sądu Rejonowego w S. nie ma mowy o podejrzeniu popełnienia przez N. J. czynów karalnych w związku z prowadzonym przeciwko S. G. postępowaniem zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt II AKa [...]. Jest natomiast mowa o podejrzeniu złożenia przez wymienioną fałszywych zeznań w dniach 21 września 2015 r. i 14 października 2015 r. w S. oraz w dniu 18 maja 2016 r. w K.. Z akt sprawy Sądu Okręgowego w K., sygn. III K [...] (w Sądzie drugiej instancji II AKa [...]) wynika, że w dniu 21 września 2015 r. N. J. złożyła zeznanie na rozprawie przed Sądem Rejonowym w S. w sprawie S. G. II K [...], która nie dotyczyła przestępstwa o charakterze seksualnym (akt oskarżenia k. 688 i n.). Protokół tej rozprawy dołączono do akt sprawy jako karty 921-930, przy czym zeznania N. J. znajdują się na kartach 925-926. W postępowaniu w sprawie III K [...] wymieniona składała zeznania na rozprawie w dniu 8 grudnia 2015 r., które zapisano na kartach 1086-1088. Świadczeni odczytano wtedy złożone w innym postępowaniu zeznania z k. 925-926, których treść potwierdziła. Jak to wskazano we wniosku o wznowienie postępowania, Sąd Okręgowy w K. odwołał się do obu tych zeznań, wszakże trzeba zauważyć, że w przedstawionym przez obrońcę postanowieniu Sądu Rejonowego w S. wymieniono zeznania złożone przez N. J. w dniach 21 września 2015 r., 14 października 2015 r. oraz 18 maja 2016 r., tj. nie w związku z postępowaniem prowadzonym w sprawie Sądu Okręgowego w K. III K [...], natomiast nie wymieniono zeznań złożonych w związku z tym postępowaniem w dniu 8 grudnia 2015 r.

Uprawnione jest twierdzenie, że zeznania złożone przez N. J. przed Sądem Apelacyjnym w [...] w dniu 14 września 2020 r. dają podstawę do przyjęcia, że fałszywe zeznania złożyła ona również w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt II AKa [...], tj. w dniu 8 grudnia 2015 r., jednak w świetle art. 541 § 1 k.p.k. powinno to zostać stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu, względnie orzeczeniem stwierdzającym niemożność wydania takiego orzeczenia, których nie może zastąpić postanowienie dołączone do wniosku. Ten pogląd nie jest przejawem zbędnego formalizmu, natomiast respektuje treść art. 541 § 1 i 2 k.p.k.,

który musi być ściśle interpretowany w sytuacji, gdy chodzi o wzruszenie prawomocnego wyroku.

Stwierdzenie, że wspomnianego orzeczenia wnioszek nie wskazał, co było konieczne w myśl art. 541 § 2 k.p.k., mogłoby zakończyć wywód tłumaczący oddalenie wniosku. Niezależnie do tego celowe będzie wspomnieć o okoliczności, która sprzeciwiałaby się uwzględnieniu wniosku, nawet gdyby stosowne orzeczenie obrońca skazanego przedstawił. W tym względzie można odwołać się do pisemnej odpowiedzi prokuratora na wniosek, w której trafnie zwrócono uwagę, że obrońca nie wykazał, czego wymaga art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., iż złożenie fałszywych zeznań przez N. J. miało wpływ na treść wyroku skazującego S. G. za przestępstwo popełnione na szkodę E. J.. Autor wniosku przytoczył fragment uzasadnienia tego wyroku, w którym Sąd *meriti* akcentował duże znaczenie wspomnianych zeznań jako dowodu wspierającego zeznania pokrzywdzonej (podobne stanowisko zajął Sąd II instancji), wszakże nie sposób przyjąć, że przy braku tego dowodu zeznania E. J. zostałyby uznane za niewiarygodne. Przecież ustalenie, że skazany nie molestował N. J. nie musiało nasuwać wniosku, że zachowań tego rodzaju nie podejmował wobec jej siostry. W dniu 14 września 2020 r. przed Sądem Apelacyjnym w [...] N. J. zeznała m.in., że „E. cały czas twierdziła, od samego początku, że w jej przypadku na pewno takie zdarzenia miały miejsce. E. pytał o to tata, pytałam też ja (...)”. Natomiast Sąd Okręgowy w K. w uzasadnieniu wyroku o sygn. III K [...] odwołał się do kilku dowodów. W pierwszej kolejności do zeznań pokrzywdzonej E. J., które uznał za wiarygodne nie wyłącznie dlatego, że N. J. powiedziała o podobnych przestępczych zachowaniach, które oskarżony podejmował wobec niej. Oceniając zeznania E. J., Sąd *meriti* wskazał, że „małoletnia generalnie stanowczo i spójnie opisała naganne zachowania wobec jej osoby, realizowane przez S. G.. [...] rozciągnięty w czasie ciąg przestępstwa z pewnością ułatwiał E. J. postrzeganie i zapamiętywanie przebiegu zdarzeń. Pokrzywdzona podała przecież szereg szczegółów, pomocnych dla oceny zachowania oskarżonego. Fakty przedstawione w jej zeznaniach tworzą zwartą oraz logiczną całość i w związku z tym wiarygodnie przedstawiają przebieg i okoliczności popełnienia na jej szkodę przestępstw objętych zarzutami aktu oskarżenia. (...) jest też dla sądu oczywiste, że pokrzywdzona nie miała żadnych

racjonalnych przesłanek dla przedstawienia nieprawdziwych faktów co do zachowania oskarżonego. (...) Spójne zatem w tym zakresie zeznania E. J. zasługują na walor wiarygodności". Sąd nadmienił też, że „relacja małoletniej pokrzywdzonej znajduje uprawdopodobnienie w świetle opinii biegłego psychologa” oraz że „bardzo wymowne i korelujące” z wnioskami tej opinii są zeznania świadka E. J., która przedstawiła fakty związane z pobytem E. J. w placówce opieki doraźnej. Zwrócił też uwagę, że „zeznania E. J. tym bardziej zasługują na wiarę, że szereg przedstawionych przez nią okoliczności i faktów znalazło także pośrednie, lecz wiarygodne potwierdzenie w depozycjach innych osób”, przy czym wymienił zeznania Z. J. i A. J., którym pokrzywdzona opowiedziała o przebiegu zdarzeń. W tym stanie rzeczy słusznie wskazał prokurator, że zeznania N. J. były tylko jednym z wielu dowodów, do których odwołał się Sąd orzekający oraz że nawet wyeliminowanie z materiału dowodowego tych zeznań nie powoduje braku możliwości weryfikacji oceny zeznań pokrzywdzonej i nie prowadzi do podważenia tych zeznań.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy przedmiotowy wniosek oddalił, co zgodnie z art. 639 zd. drugie k.p.k. skutkowało obciążeniem skazanego kosztami postępowania wznowieniowego, z których opłata od wniosku została już uiszczona.